

W NIEGDYSIEJSZYM GOSPODARSTWIE

Po obejrzeniu materiału odbiorca:

1. Potrafi wymienić różnice w sposobie zbioru traw i zbóż w XX wieku i 100 lat wcześniej;
2. Potrafi wymienić etapy prac gospodarskich związanych z zasiewem, zbiorem i przetwarzaniem zbóż;
3. Jest w stanie wymienić podstawowe narzędzia gospodarskie potrzebne do uprawy zbóż.

Zobacz więcej!

Film „Chodzenie z Królewną”
materiał prezentuje zwyczaj mający na celu zapewnienie urodzaju;

Film „Żniwa”
materiał prezentuje zwyczaje i obrzędy związane ze zbiorem zbóż.

Literatura:

Czochoński H., 2019. Dawne leśnictwo na Podlasiu. Białystok: Podlaskie Muzeum Kultury Ludowej

Pojęcia warte zapamiętania:

Socha - drewniane narzędzie z zaprzęgiem wolim używane dawniej w rolnictwie do orania pola. Na Podlasiu, Litwie i wschodniej części Mazowsza orano sochą aż do I wojny światowej. Później zastąpił ją pług.

Sierp – najstarsze, ręczne narzędzie rolnicze używane do żęcia zboża, wykonane z łukowato wygiętego ostrza i drewnianej rękojści. Na Podlasiu jeszcze do początków XX w. sierp był głównym narzędziem żniwnym.

Kosa - ręczne narzędzie rolnicze służące do ścinania zbóż lub traw, składające się z długiego, zakrzywionego ostrza (klingi) zamocowanego na długim, mniej więcej dwumetrowym drzewcu (kosisku). Kosy żniwne zaopatrywane były w elementy zgarniające skoszone zboże, takie jak pałak (czasem częściowo pokryty płótnem) oraz tzw. grabki.

Cep - drewniane narzędzie rolnicze służące do ręcznego młócenia zboża. Podczas młócenia trzymano cep za dźwierżak i uderzano bijakiem w rozłożone na klepisku zboże.

Młocarnia szerokomłotna – stosowana w Polsce po II wojnie światowej maszyna do młócenia zboża. Najprostsze „szerokomłotki” wyposażone były tylko w urządzenie młójące, później - także w mechanizmy dwu- lub trzykrotnego czyszczenia ziarna. Słoma po omłocie była prosta i mało pognieciona. Dla rolnika jakość słomy miała zasadnicze znaczenie, gdyż prostej i nie pogniecionej mógł on użyć do pokrycia dachu.

Kosiarka listwowa – maszyna do ścinania trawy i zbóż. Podczas żniw wyposażona była w dwa siedziska – dla powożącego i dla pomocnika. Na Podlasiu kosiarek listwowych powszechnie używano tuż przed, a także po II wojnie światowej.

Żniwiarka „Przodownica” – maszyna ścinająca zboże i układająca je w rzędy - pokosy. Pierwszą żniwiarkę w powojennej Polsce zaprezentowano szerszej publiczności w czerwcu 1948 roku. Żniwiarka, zaopatrzona w koronę grabiową, samoczynnie nagarniała zboże na zespół tnący i zrzucała je do ręcznego wiązania. Urządzenie obsługiwał jeden człowiek.

Snopowiązałka – maszyna służąca do wiązania skoszonego zboża w snopy. Maszynę obsługiwało dwóch ludzi. Jeden prowadził konie lub ciągnik, drugi sterował maszyną.

Tematy warte rozwinięcia:

1. Porównanie narzędzi używanych w rolnictwie w wieku XIX, XX i XXI.

Materiały opracowane w ramach projektu „Muzealne ABC” finansowanym ze środków Narodowego Centrum Kultury w ramach programu „Kultura w sieci”
Wasilków 2020